

Türkiye Cumhuriyeti Kamuoyuna

4 Aralık 2020

Avrupa Komisyonu 2020 Türkiye Çalışma Raporu Hakkında Derneğimizin Görüşleri

Avrupa Komisyonu'nun 6 Ekim 2020 tarihinde yayınladığı Türkiye üzerine "Çalışma Raporu" hakkında faaliyetlerimizi ilgilendiren konularda derneğimizin görüşüdür.

Söz konusu rapor, önceki yıllarda Türkiye'nin AB'ye üyeliği doğrultusunda düzenlenen ilerleme gözlem raporlarının devamı niteliğindedir. Türkiye ile Avrupa Birliği arasındaki tam üyelik müzakereleri durmuş olmasına rağmen Komisyon aynı uygulamayı, önceki yıllar raporlarındaki şablon ve başlıkları çalışma raporunda da sürdürmektedir.

Her ne kadar AB perspektifinden kaleme alınmış olsa da raporun içeriği, demokrasimiz hakkında yurt içinde dillendirilen tespit ve görüşlerle örtüşmektedir. Ayrıca özellikle yargı bağımsızlığı ve hukukun üstünlüğü konularında gerçekleştirilmesi ülkemizin yararına olacak tespitler içermektedir.

Raporda "**Fasıl 23: Yargı ve temel haklar:**" bölümünde şöyle denilmektedir:

"Gelecek yıl, Türkiye'nin:

- *yargının, görevlerini Avrupa standartlarına riayet ederek bağımsız ve tarafsız şekilde gerçekleştirmesine imkân tanıyan siyasi ve hukuki bir ortam oluşturması; yürütme ve yasamanın kuvvetler ayrılığı ilkesine tam olarak riayet etmesi suretiyle adli sorumlulukları güçlendirmesi ve AİHM içtihadına uygun bir biçimde karar alması gereken Anayasa Mahkemesi kararlarına alt derece mahkemeleri tarafından riayet edilmesini sağlaması;*
- *yürütmenin rolü ve etkisinin sınırlı olması için HSK'nın yapısını ve üyelerinin seçim sürecini değiştirmesi ve Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nun veya üst düzey yetkililerin adli süreçlere müdahalesine karşı güvenceler getirmesi gerekmektedir."*

Raporda yer alan bu tavsiyelerle Derneğimiz mutabıktır. Son yıllarda Türk yargı sistemi gittikçe artan bir şekilde yürütme organına bağımlı hale gelmiş ve bu durum ülkemizin gelişimini geride bırakmıştır. Yargının kendi kendini yönetir hale getirilmesi ülkemizde kuvvetler ayrılığını ve demokrasiyi kayda değer ölçüde güçlendirecektir. Bunu yapmak için; yürütme, yasama ve yargı organlarının etkin ve verimli bir şekilde işlemesini sağlayacak kapsamlı bir reform paketi oluşturmak; hepsinin hesapverirliğini sağlamak ve yargının tam bağımsızlığını temin etmek gerekmektedir.

Raporun son derece yüksek bir çita koyduğuna dikkati çekmek isteriz. Yargının mutlak bağımsızlığını, AB üyeleri de dâhil olmak üzere birçok ülke, halen gerçekleştirememiştir. Bu husus birçok demokraside tartışma konusudur. Teorik olarak kazanılabileceği kabul edilse bile yargının bağımsızlığını korumak için çok çalışmak gerekir. Örneğin, Fransa, hâkimler ve savcıların atanmasında yürütmenin ve özellikle Adalet Bakanlığının etkisini ortadan kaldıramamıştır. Keza, İtalya'da Yüksek Yargı Konseyi (Consiglio Superiore della Magistratura - CSM), kendi bağımsızlığını koruyabilen özerk yönetime yaklaşmış olmakla birlikte bildiğimiz kadarıyla mali açıdan bağımsız ya da özerk değildir ve disiplin soruşturmaları için Adalet Bakanlığı'nın desteğine muhtaçtır. Ayrıca, hâkimlerin ve CSM'nin hesapverirliği konusunda ciddi sorunlar olduğu da bilinmektedir.

Dolayısıyla Komisyon'un, Türkiye'nin AB standartlarına uyum sağlaması gerektiğine dair düşüncesi kolayca savunulabilir ve ikna edici değildir. Nitekim yakından bakılırsa görüleceği üzere AB genelinde uygulanan "standartlar" standart dışıdır ve yalnızca kısmen başarılı olmuştur. AB ve Avrupa Konseyi üyesi ülkelerdeki yargı kurullarının her ülkenin kurumsal yapısının, geçmiş deneyimleri ve kültürüyle şekillendiğinin ve bu hususla ilgili herhangi bir yeknesak modelin (dolayısıyla standardın) mevcut olmadığına AB tarafından kabul edilmesini Daha İyi Yargı Derneği son derece olumlu bulmaktadır. Bu da bu konuda tek tip bir model (dolayısıyla bir standart) olmadığını gösterir.

Türkiye'nin bu önemli soruna kapsamlı bir çözüm bulabileceğine inanıyoruz. Bu sorunun çözümü için derneğimizin önerdiği çözümü ana hatları ile aşağıda özetlemek isteriz.

Derneğimizin Önerisi:

Derneğimiz, son birkaç yıldan bu yana Türkiye'deki sorunların çözümüne uygun özgün bir çözüm tasarlamış bulunmaktadır. Daha detaylı olarak bir iki ay içinde tamamını kamuoyu ile paylaşacağımız çözüm önerimiz ana hatlarıyla şöyledir:

Mevcut Hâkimler ve Savcılar Kurulu'nu "Adalet Yüksek Kurumu" adlı yeni bir düzenleyici kuruma dönüştürmeyi öneriyoruz. Kurumu kaliteli yargı hizmeti üretimine odaklı, tam şeffaf ve hesapverir ve tamamen bağımsız olacak şekilde tasarladık. Bizler; Adalet Yüksek Kurumunun topluma kaliteli yargı hizmeti verilmesini sağlayarak yargının tam bağımsızlığını gerçekleştirebileceğine inanıyoruz.

Adalet Yüksek Kurumu aşağıdaki temel özelliklere sahip olacaktır:

- Hukuk meslekleri kendi bağımsız mesleki kuruluşlarına sahip olacaklar;
- Toplumun her kesiminden yargı hizmetleriyle ilgili paydaşlar Adalet Yüksek Kurumu'nda temsil edilecek; politika oluşturma ve karar alma sürecine katılacaklar;
- Siyasilerin ve etki gruplarının yargı kararlarına ve icraatlarına etkisi kesin olarak önlenecektir.
- Yargı teşkilatına, unsurlarına ve işleyişine ilişkin her türlü işlemler ve kararlar yargısal denetime açılacak; bu amaçla uzman Adalet Yüksek Mahkemesi kurulacaktır.
- Kamu görevlilerinin soruşturmalarında ön izin şartı olmayacaktır. (mevcut durumda uygulanan izin şartı kaldırılacaktır).

Bu öneriyi hayata geçirmenin Türkiye'nin yargı gücünün etkinliği, verimliliği, şeffaflık ve hesapverirliği ile kuvvetler ayrılığına ilişkin sorunlarının çözümünde büyük ilerlemeler getireceğinden eminiz. Bu çözümün uygulamaya konulması, Rapor kapsamında tespit edilen diğer birçok problemi kendiliğinden çözecektir.

Sonuç:

Türkiye'nin kendi halkının medeni ve siyasi haklarını geliştirmeye devam etmesinin zorunlu olduğuna şüphe yoktur. Ancak bunlar doğru reformlar yapılırsa mümkün olacaktır.

AB yetkililerini, Türk yargısının geliştirilmesi için önerdiğimiz, diğer AB üyesi ülkelere de fikirler verebilecek olan Adalet Yüksek Kurumu önerimiz üzerinde derneğimizle iş birliği yapmaya davet ediyoruz.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.